

Sygn. akt II Ca 94/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy II Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogumił Goraj Sędziowie : SO Irena Dobosiewicz

SO Janusz Kasnowski (spr.)

Sekr. sąd. Tomasz Rapacewicz

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013r. na rozprawie

sprawy z powództwa

J. W. (pozwanego wzajemnego) przeciwko

M. P. (powodowi wzajemnemu) o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 9 listopada 2012r. w sprawie o sygn. IC 1631/11 orzeka:

1/ zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) p.pkt 1 i 3 (pierwszym i trzecim) w ten sposób, że:

a/ oddala powództwo J. W. wobec pozwanego M. P. w całości;

b/ zasądza od powoda J. W. na rzecz pozwanego M. P. kwotę 2417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście) tytułem zwrotu kosztów postępowania za pierwszą instancję;

2/ zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II (drugim) w całości w ten

sposób, że:

a/zasądza od pozwanego wzajemnego J. W. na

rzecz powoda wzajemnego M. P. kwotę 8 500 zł

(osiem tysięcy pięćset) z ustawowymi odsetkami od dnia 27 kwietnia

2012r.;

b/ zasądza od pozwanego wzajemnego J. W. na

rzecz powoda wzajemnego M. P. kwotę 1625 zł (dwa

tysiące dwieście dwadzieścia pięć) tytułem zwrotu kosztów

postępowania za pierwszą instancję;

3/ zasądza od powoda J. W. (pozwanego

wzajemnego) na rzecz pozwanego M. P. (powoda

wzajemnego) kwotę 3400 zł (trzy tysiące czterysta) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt II Ca 94/13

UZASADNIENIE

Powód J. W. domagał się od pozwanego M. P. zapłaty kwoty 23 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa oraz o zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu roszczenia powód wywodził, że w dniu 15.01.2010r. zawarł z pozwanym umowę na wykonanie i montaż schodów drewnianych w swoim budynku, od której odstąpił, albowiem przyjmujący zamówienie (pozwany) nie wykonał w całości zobowiązania w ustalonym terminie i to mimo otrzymania wezwań do ukończenia prac. Powód wskazywał dodatkowo, że wykonana część zamówienia obarczona jest wadami, bowiem schody zostały wykonane została niezgodnie ze sztuką stolarską. W podstawie swoich odwołał się do art. 637 § 2 kc.

W odpowiedzi na pozew M. P. wniósł o oddalenie powództwa jako przedwczesnego i bezpodstawnego oraz domagał się zasądzenia zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska podniósł zarzut niewykonania umowy wzajemnej przez zamawiającego, a w związku z tym powoływał się na prawo powstrzymania się ze spełnieniem swego świadczenia. Twierdził, że - wbrew stanowisku powoda - umowa w dalszym ciągu wiąże strony z uwagi na nieskuteczność odstąpienia powoda. Wyjaśnił też, że nie wykonał zobowiązania w całości, bowiem powód z naruszeniem postanowień umowy nie wpłacił pozwanemu wszystkich części wynagrodzenia w terminach ustalonych w umowie. Zakwestionował też stanowisko zamawiającego odnośnie istnienia wad w tej części prac, która została przez niego wykonana.

Pozwany M. P. wniósł także pozew wzajemny, w którym domagał się zasądzenia od J. W. kwoty 8 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu roszczenia w istocie wywodził, że w ramach umowy zawartej z powodem na wykonanie schodów drewnianych i ich montaż w budynku powoda J. W. (pozwanego wzajemnego) miał otrzymać od niego wynagrodzenie w łącznej kwocie 40 000 zł przy czym przed rozpoczęciem montażu pozwany wzajemny powinien był mu zapłacić kwotę 32 000 zł, a zapłacił jedynie 23500 zł. Sprawę ujęto początkowo pod sygn. IC 3886/12, a następnie w drodze zarządzenia sędziego Przewodniczącego połączono do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą IC 1631/1.

Pozwany wzajemny J. W. (powód) domagał się oddalenia powództwa wzajemnego i zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów związanych z tym postępowaniem.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w sprawie z powództwa J. W. przeciwko M. P.:

- zasądził od pozwanego M. P. na rzecz powoda J. W. kwotę 23 500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 20 marca 2012r. (punkt 1);

- oddalił powództwo w pozostałym zakresie (punkt 2);

- zasądził od pozwanego M. P. na rzecz powoda J. W. kwotę 4 167 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt 3),

a w sprawie z powództwa wzajemnego M. P. przeciwko J. W.:

- oddalił powództwo (punkt 1);

- zasądził od powoda wzajemnego M. P. na rzecz pozwanego wzajemnego J. W. kwotę 1 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15.01.2010r. pozwany M. P. (wykonawca) w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarł z powodem J. W. (zamawiającym) umowę o wykonanie i montaż schodów w jego domu jednorodzinnym. Strony uzgodniły, że za wykonanie schodów oraz ich montaż zamawiający zapłaci wykonawcy kwotę 40 000zł, a termin realizacji prac przez wykonawcę strony ustaliły na połowę sierpnia 2010r. (zgodnie z # 4 i 6 umowy) Integralną część umowy stanowił załącznik nr(...)opisujący części składowe schodów i zawierający wizualizację zaprojektowanych schodów. Dodatkowo strony określiły w umowie, że w chwili podpisania umowy zamawiający J. W. wpłaci wykonawcy M. P. równowartość 40% ceny całkowitej zamówienia w wysokości 16 000 zł, a po dostarczeniu przez wykonawcę elementów schodów na miejsce montażu (i przed rozpoczęciem montażu) równowartość kolejnych 40% ceny całkowitej zamówienia w wysokości 16 000 zł. Na zakończenie montażu strony przewidziały obowiązek zapłacenia przez zamawiającego gotówką równowartości pozostałej 20% części ceny zamówienia w wysokości 8 000 zł (zgodnie z # 5 pkt 1 -3 umowy). W # 7 umowy strony także zastrzegły, że wszelkie opóźnienia w realizacji ustalonych terminów wynikające z przyczyn niezależnych od wykonawcy (np. opóźnienia w doborze bejcy, nie zapewnienie dogodnych warunków pracy na budowie czy opóźnienia w regulowaniu należności) będą skutkowały przedłużeniem terminu realizacji umowy, natomiast opóźnienia wynikające z winy wykonawcy skutkować będą naliczeniem kary umownej w wysokości 0,1 % za każdy dzień zwłoki. Niesporna była między stronami okoliczność, że na poczet wykonania umowy zamawiający J. W. wpłacił wykonawcy M. P. wynagrodzenie w łącznej kwocie 23 500zł, w tym kwotę 16 000 zł przy zawarciu umowy w dniu 15.01.2010r. i kwotę 7 500 zł w dniu 12.07.2010r. Prace montażowe zostały rozpoczęte z opóźnieniem tj. w dniu 31.08.2010 r. W tym dniu zatrudnione przez wykonawcę osoby D. P. oraz M. R. przywiozły na teren posesji zamawiającego wszelkie konieczne elementy schodów celem podjęcia prac montażowych. Prace montażowe trwały około 3 – 4 dni, w trakcie których dokonano koniecznych pomiarów, zamontowano konstrukcję nośną schodów tzw. wangi (części boczne schodów) oraz stopnie schodów, a całość ustabilizowano tymczasową podporą. Część przetransportowanych elementów schodów, a dokładniej poręcz, deski i słupki balustrady oraz elementy zabudowy antresoli, po dokonaniu ich spasowania na miejscu wykonania prac montażowych, celem ostatecznej obróbki stolarskiej i lakierowania odwieziono z powrotem do warsztatu stolarskiego wykonawcy. Po dokonaniu obróbki elementy te ostatecznie nie wróciły na miejsce montażu, gdyż wykonawca M. P. wstrzymał się z dalszym wykonywaniem dzieła. W czasie wykonywania prac zamawiający J. W. nie zgłaszał żadnych uwag co do sposobu i jakości wykonywanych prac, nie wzywał też wykonawcy do usunięcia nieprawidłowości w wykonanych elementach schodów. W czasie dokonywania prac montażowych zamawiający J. W. nie zapłacił wykonawcy kwoty 8 500zł z drugiej transzy wynagrodzenia, która zgodnie z umową wynosiła 16 000 zł, a uregulował z niej jedynie kwotę 7 500 zł. Z tego względu wykonawca podjął decyzję o wstrzymaniu wykonania dalszych prac do czasu otrzymania zaległej sumy. Pomimo monitów przesłanych w formie telefonicznej oraz pocztą elektroniczną wykonawca M. P. nie dokończył montażu schodów. W korespondencji elektronicznej z dnia 06.10.2010r. zaproponował zakończenie montażu schodów dnia 19.10.2010r. uzależniając jednakże wykonanie dalszych prac od wpłaty zaległej części drugiej transzy wynagrodzenia w kwocie 8 500 zł. Ostatecznie jednak do zakończenia prac montażowych przez wykonawcę M. P. nie doszło. Zamawiający - pomimo niedokończenia schodów - rozpoczął ich użytkowanie i użytkuje je w dalszym ciągu. W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy wskazał w oparciu, o które dowody zebranych w sprawie dały podstawy do poczynienia przywołanych ustaleń faktycznych.

Przechodząc do oceny prawnej tych ustaleń Sąd Rejonowy stwierdził, że strony zawarły umowę o dzieło w rozumieniu art.627 kc. Przy czym dzieło w postaci schodów stanowiących rzecz ruchomą przeznaczone było do montażu w domu jednorodzinnym i bez wątplenia nie służyło celom związanym bezpośrednio z działalnością zawodową lub gospodarczą zamawiającego. O tym, że schody stanowią rzecz ruchomą – w rozumieniu prawa cywilnego – przesądza zdaniem Sądu Rejonowego fakt, iż stanowią odrębną całość, a wszelkie składające się nań elementy zostały wykonane uprzednio (przed montażem) w warsztacie stolarskim wykonawcy. Natomiast możliwy jest ich montaż i demontaż bez istotnej zmiany budynku lub przedmiotu odłączanego, tj. schodów. Zatem do oceny stosunku prawnego łączącego strony znajdują zastosowanie – zdaniem Sądu - unormowania zawarte w kodeksie cywilnym regulujące umowę o dzieło, ale jedynie w tym zakresie w jakim ich stosowanie nie jest wyłączone poprzez art. 627¹ kc, z mocy którego

do umowy zawartej w zakresie działalności przedsiębiorstwa przyjmującego zamówienie, z osobą fizyczną, która zamawia dzieło, będące rzeczą ruchomą w celu niezwiązanym z jej działalnością gospodarczą ani zawodową, stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży konsumenckiej. Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 z późn. zm., dalej powoływanej jako ustawa o sprzedaży konsumenckiej), stosuje się ją do dokonywanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedaży (a z mocy art. 627¹ k.c. odpowiednio do stosunku, którego podstawą jest umowa o dzieło) rzeczy ruchomej osobie fizycznej, która nabywa tę rzecz w celu niezwiązanym z działalnością zawodową lub gospodarczą (towar konsumpcyjny). Dodatkowo z mocy art. 1 ust. 4 ustawy o sprzedaży konsumenckiej do umowy o dzieło, do której stosuje się przepisy tej ustawy, nie stosuje się przepisów art. 556 - 581 kc. Mając na uwadze powyższe zamawiający błędnie odwoływał się do art. 637 § 2 k.c., który nie mógł mieć w sprawie zastosowania, z tej przyczyny, że to ustawa o sprzedaży konsumenckiej reguluje w sposób kompleksowy wzajemne obowiązki i uprawnienia stron umowy w przypadku ewentualnego zaistnienia wad dzieła (objętego dyspozycją art. 1 ustawy o sprzedaży konsumenckiej). Podstawę roszczeń mogą wówczas stanowić unormowania art. 4 - 11 tej ustawy. Przechodząc do oceny postanowień umownych dotyczących wynagrodzenia za dzieło (# 5 i 7 umowy) Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że regulują one jedynie terminy płatności, która z woli stron miała być dokonana w ratach. Brak podstaw - zdaniem Sądu - podstaw do przyjęcia, że wykonawca M. P. miał rozpocząć montaż schodów dopiero po otrzymaniu drugiej raty wynagrodzenia w kwocie 16 000 zł. Określenie „przed rozpoczęciem montażu” służyło jedynie oznaczeniu terminu zapłaty drugiej części wynagrodzenia. Z kolei przyjmujący zamówienie nie mógł powstrzymać się z jego wykonaniem, na podstawie art.488 § 2 k.c., powołując się na niespełnienie świadczenia wzajemnego przez zamawiającego. Przywołany przepis nie mógł znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, z tego względu, że strony wyraźnie ustaliły, iż wynagrodzenie będzie płatne ratami, a zatem z woli stron spełnienie świadczeń wzajemnych nie miało nastąpić jednocześnie. Tymczasem możliwość skorzystania z uprawnienia do powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego, dotyczy tylko i wyłącznie takiej sytuacji, gdy świadczenia mają być spełnione jednocześnie. Jako że zamawiający J. W. nie czynił żadnych utrudnień w wykonaniu zobowiązania przez M. P., to ten mógł bez żadnych przeszkód i terminowo wykonać dzieło oraz wydać je zamawiającemu. Ewentualne obawy wykonawcy o dalsze regulowanie zobowiązań przez zamawiającego nie zostały wykazane, a tylko wówczas można by ewentualnie rozważać zastosowanie art. 490 kc w kontekście prawa do powstrzymania ze spełnieniem świadczenia. Podsumowując tę część wywodów Sąd Rejonowy stwierdził, że w przypadku popadnięcia przez zamawiającego w opóźnienie w zapłacie drugiej części wynagrodzenia, przyjmującemu zamówienie przysługiwało uprawnienie do żądania zapłaty odsetek za czas opóźnienia (art. 481 k.c.) w zapłacie zaległej kwoty, a nie zaś prawo do wstrzymania się ze spełnieniem świadczenia, o którym mowa w art. 488 § 2 kc.

Z oceny Sądu wynika również, że umowa została zawarta z wykorzystaniem wzorca umownego (formularza umowy) przygotowanego przez wykonawcę dzieła w ramach działalności gospodarczej. Rodzaj dzieła w połączeniu z miejscem jego montażu (dom jednorodzinny) wskazują, że zamawiającego należy traktować jako konsumenta w rozumieniu art. 22¹ kc, a zatem pozostaje on pod ochroną unormowań art. 384 - 385³ kc dotyczących wzorców umownych. W ocenie Sądu w kontekście tych unormowań zapis § 7 umowy nosi cechy niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc. Zamawiający, jako konsument, nie miał bowiem rzeczywistego wpływu na treść § 7, a zatem postanowienie § 7 należy uznać za nieuzgodnione indywidualnie w rozumieniu art.385¹ § 3 k.c., jako że w interesie wykonawcy zastrzeżono możliwość przedłużenia terminu realizacji dzieła w przypadku zaistnienia przyczyn od niego niezależnych. Postanowienie takie pozwala zatem na bezterminowe odsunięcie w czasie chwili realizacji umowy przez przyjmującego zamówienie. W ocenie Sądu Rejonowego stanowiło to podstawę dla uznania, iż postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Z przytoczonych względów Sąd uznał powyższe postanowienie za tzw. klauzulę abuzywną, a w efekcie zgodnie z art. 385¹ § 2 kc zapis ten nie wiąże zamawiającego jako konsumenta, aczkolwiek strony pozostają związane umową o dzieło w pozostałym zakresie.

Oceniając ustalone okoliczności pod kątem możliwości skorzystania przez zamawiającego z prawa odstąpienia w oparciu o treść art. 637 § 2 kc, Sąd Rejonowy stwierdził, że przepis ten nie mógł mieć zastosowania w niniejszej

sprawie choćby z tego względu, że w razie ewentualnego wystąpienia wad (niezgodności towaru z umową) należało stosować ustawę o sprzedaży konsumenckiej. Warunkiem stosowania tej ustawy czy też art. 637 kc jest wydanie dzieła, a bezspornym w niniejszej sprawie jest fakt, że dzieło nie zostało przez wykonawcę ukończone, ani też wydane zamawiającemu. Zatem w okolicznościach niniejszej sprawy powoływany przez zamawiającego art. 636 kc również nie mógł być podstawą prawną złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy o dzieło. Dotyczy on bowiem innych sposobów sprzecznego z umową lub wadliwego wykonywania dzieła, niż jego nieterminowe wykonanie. Sąd doszedł do wniosku, że w przypadku przekroczenia terminu wykonania dzieła podstawą odstąpienia od umowy jest art. 635 kc, a nie art. 636 kc. W przypadku art. 635 kc odstąpienie od umowy nie jest uzależnione od wyznaczenia przyjmującemu zamówienie dodatkowego terminu do wykonania dzieła, a następnie od jego bezskutecznego upływu. W związku z powyższym, w ocenie Sądu za oświadczenie zamawiającego o odstąpieniu od umowy o dzieło należało uznać pozew złożony przez zamawiającego. W uzasadnieniu pozwu wskazano bowiem m.in., że odstąpił on od umowy, ponieważ wykonawca w określonym terminie nie wykonał prac, do których się zobowiązał pobierając zaliczkę na ich wykonanie. Skoro z ustaleń Sądu wynika, że dzieło (schody) nie zostało wykonane i wydane w ustalonym umownie terminie, to ziszcza się hipoteza art. 635 kc, a zamawiający był uprawniony do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy o dzieło. Z uwagi na błędne określenie osoby pozwanego przez zamawiającego, powyższy pozew doręczono wykonawcy w dniu 19 marca 2012r. Zatem z tym dniem oświadczenie o odstąpieniu od umowy o dzieło dotarło do adresata – przyjmującego zamówienie i wywołało skutek prawny polegający na tym, że od tego momentu umowa z dnia 15 stycznia 2010r. jest uważana za niezawartą, a zamawiający jako strona odstępująca od umowy mógł żądać zwrotu tego, co świadczył, a zatem wpłaconej uprzednio przyjmującemu zamówienie kwoty 23 500 zł wraz z odsetkami za okres od dnia następującego po doręczeniu pozwu zawierającego oświadczenie o odstąpieniu od umowy, a więc od dnia 20 marca 2012r. (zgodnie z art. 455 kc). Z uwagi na powyższe Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo zamawiającego J. W. w tej części, a w pozostałej – obejmującej żądanie zasądzenia odsetek ustawowych za okres wcześniejszy – oddalił, jako nieuzasadnione. O kosztach postępowania w sprawie orzekł po myśli art. 98 kpc oraz art. 100 kpc, co szerzej uzasadnił.

Odnosząc się do żądania wykonawcy M. P. zawartego w pozwie wzajemnym Sąd Rejonowy uznał, iż skoro przyjęto, że oświadczenie zamawiającego o odstąpieniu od umowy o dzieło było skuteczne, umowa o dzieło z dnia 15.01.2010r. uważana jest za niezawartą. W konsekwencji przyjmujący zamówienie utracił podstawę prawną do żądania pozostałej części drugiej transzy wynagrodzenia, o której była mowa w § 5 ust. 2 umowy. Z uwagi na powyższe Sąd powództwo wzajemne wykonawcy oddalił w całości i zasądził od niego na rzecz pozwanego wzajemnego J. W. kwotę 1 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (na podstawie art. 98 kpc).

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżył w całości pozwany M. P. (powód wzajemny) i domagał się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa J. W. (pozwanego wzajemnego) w całości oraz zasądzenie na jego rzecz pod pozwanego wzajemnego J. W. (powoda) kwoty dochodzonej w pozwie wzajemnym, a także odpowiedniego rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w sprawie za obie instancje.

Skarżący zawarł apelację w dwóch odrębnych pismach procesowych, przy czym w części dotyczącej uwzględnienia przez Sąd Rejonowy powództwa J. W. (pozwanego wzajemnego) podniósł następujące zarzuty:

a/ naruszenia przepisów postępowania, a dokładniej art. 227 k.p.c., art. 231 k.p.c., art. 232 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c., przez co nie wyjaśniono wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz dokonano błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez:

- błędne ustalenie w wyniku nieuzasadnionego domniemania faktycznego, iż skoro pozwany przy zawarciu umowy z powodem posłużył się wcześniej przygotowanym przez siebie projektem umowy, nazywanym przez Sąd Rejonowy bezpodstawnie „formularzem” lub „wzorcem umownym”, to powód nie miał wpływu na treść zapisów umownych poza miejscami wypełnionymi ręcznie, a tym samym, że zapis w postaci §7 umowy, nie został z powodem indywidualnie uzgodniony;

- błędne ustalenie w świetle zebranego materiału dowodowego, że powód (pozwany wzajemny) w chwili jej zawarcia odmiennie od pozwanego (powoda wzajemnego) rozumiał zapis §5 ust. 2 umowy, a więc że warunkiem rozpoczęcia

drugiego etapu realizacji umowy w postaci montażu schodów, nie było zastrzeżenie zapłaty przez powoda drugiej transzy uzgodnionego wynagrodzenia, wbrew treści zeznań samego powoda zawartych w protokole rozprawy z dnia 12.09.2012r.;

- błędne przyjęcie, że powód posiadał status konsumenta nie tylko w rozumieniu przepisu art. 22¹ kc, ale również w rozumieniu ustawy z dnia 27.07.2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, a przez to niewyjaśnienie okoliczności faktycznych sprawy dotyczących możliwości i ewentualnych podstaw do odstąpienia od umowy przez powoda jako konsumenta, na podstawie przepisu art. 627¹ kc w zw. z art. 6 w zw. z art. 8 ust. 4 w/w ustawy, a także niewyjaśnienie, czy w sprawie niniejszej mieliśmy do czynienia z tzw. niezgodnością towaru konsumpcyjnego z umową, oraz czy taka niezgodność towaru była istotna i mogła stanowić podstawę do odstąpienia od umowy przez powoda jako konsumenta zgodnie z ustawą

- wadliwe zastosowanie art. 91 kpc poprzez błędne uznanie, że w imieniu powoda pełnomocnik procesowy adw. M. J. (osoba podpisana na pozwie) działając na podstawie posiadanego pełnomocnictwa procesowego posiadała umocowanie do złożenia oświadczenia materialno-prawnego o odstąpieniu od umowy na podstawie przepisu art. 635 kc;

b/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a dokładniej:

- art. 385¹ kc poprzez bezpodstawne jego zastosowanie, w wyniku błędnego uznania, że w sprawie niniejszej zapis § 7 umowy zawartej przez strony nie został indywidualnie uzgodniony z powodem w wyniku zastosowania przez pozwanego „wzorca umownego”, oraz bezpodstawnego uznania, że zapis §7 umowy stanowi klauzulę abuzywną kształtującą prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający jego interesy, a w konsekwencji uznania, że sporny zapis nie wiąże zamawiającego jako konsumenta w rozumieniu przepisu art. 22¹ kc;

- art. 47 § 2 kc poprzez jego niezastosowanie w wyniku błędnego ustalenia, że schody wykonane przez pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) i zamontowane w budynku powoda na jego indywidualne zamówienie (w stanie bez balustrad) poprzez trwałe połączenie, stanowią samodzielną rzecz ruchomą w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego i mogą być zdemontowane i ponownie zamontowane bez istotnej zmiany budynku i przedmiotu odłączonego, a w konsekwencji naruszenie przepisów art. 1 ust. 1 i nast. ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego poprzez bezpodstawne jego zastosowanie, w wyniku uznania, że „dzieło” wykonane przez pozwanego stanowi nie tylko rzecz ruchomą w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, ale również towar konsumpcyjny w rozumieniu w/w ustawy;

- art. 65 kc poprzez dokonanie wadliwej wykładni oświadczeń woli stron umowy o dzieło, a w konsekwencji w konsekwencji niezasadne przyjęcie, że # 7 umowy reguluje jedynie kwestię terminów płatności wynagrodzenia z umowy o dzieło;

- art. 488 kc w zw. z art. 642 § 2 kc poprzez ich niezastosowanie wskutek przyjęcia, że w sprawie nie zachodziła jednoczesność świadczeń, a tym samym brak było podstaw do powstrzymania się przez pozwanego (powoda wzajemnego) ze spełnieniem swojego świadczenia dopóki druga strona nie zaoferuje swojego świadczenia w postaci drugiej transzy wynagrodzenia;

- art. 635 kc poprzez jego bezpodstawne zastosowanie, w miejsce właściwych przepisów art. 627¹ kc w zw. art. 6 oraz art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 27.07.2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, jako przepisów szczególnych w stosunku do art. 635 k.c., i wyłączających jego zastosowanie jako podstawy do odstąpienia od umowy o dzieło w stosunku do powoda jako konsumenta w rozumieniu w/w ustawy;

- art. 635 kc poprzez jego bezpodstawne zastosowanie, w sytuacji, gdy na mocy zapisu § 7 umowy strony wyłączyły jego zastosowanie;

- art. 490 kc poprzez jego niezastosowanie w wyniku uznania przez Sąd orzekający, iż obawy przyjmującego zamówienie, że spełnienie świadczenia przez drugą stronę jest wątpliwe ze względu na jej stan majątkowy, nie zostały w procesie wykazane przez pozwanego, a tym samym nie było podstaw do zastosowania powołanego przepisu.

W części dotyczącej nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy powództwa wzajemnego M. P. podniósł w apelacji, aczkolwiek nieco inaczej sformułowane, to w istocie swej podobne zarzuty naruszenia przepisów postępowania i prawa materialnego.

W dalszej części pism procesowych skarżący przedstawił bardzo szerokie uzasadnienie stawianych w niej zarzutów (k.181 – 193 oraz k.202 – 208).

W odpowiedzi na apelację powód J. W. (pozwany wzajemny) wniósł o jej oddalenie i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych (k.215 – 218).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) jest uzasadniona. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w sprawie, w zakresie niezbędnym do jej rozstrzygnięcia. W tej sytuacji Sąd odwoławczy przyjmuje te ustalenia także za podstawę swego orzeczenia. Nie podziela natomiast oceny prawnej tych ustaleń, z wyjątkiem prawidłowej kwalifikacji umowy zawartej przez strony w dniu 15.01.2010r. o wykonanie i montaż schodów w domu powoda J. W. (pozwanego wzajemnego), jako umowy o dzieło (w ujęciu art.627 kc). W pozostałym zakresie, jak trafnie wywodził apelujący, ocena prawna jest wadliwa. Była następstwem przyjęcia szeregu wadliwych założeń, a w szczególności:

- że schody wykonane przez pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) i w znacznej części zamontowane już w domu powoda J. W. (pozwanego wzajemnego) stanowiły dzieło będące rzeczą ruchomą (w ujęciu przepisów kc), a w konsekwencji,

- że do takiej umowy zawartej w zakresie działalności przedsiębiorstwa pozwanego (powoda wzajemnego) z osobą fizyczną (powodem i zarazem pozwanym wzajemnym) w celu niezwiązanym z działalnością gospodarczą ani zawodową, stosuje się odpowiednio przepisy o sprzedaży konsumenckiej (jak stanowi art.627¹ kc), a więc ustawy z dnia 27.07.2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. 141, poz. 1176 ze zm.);

- że strony zawarły umowę z wykorzystaniem wzorca ustalonego przez pozwanego M. P. (powoda wzajemnego), a w konsekwencji # 7 tej umowy jako nie uzgodniony indywidualnie z powodem J. W. (pozwany wzajemny) będącym konsumentem (w ujęciu art.22¹ kc), a kształtujący jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, stanowił niedozwolone postanowienie umowne (w rozumieniu art.385¹ # 1 i 2 kc).

Te wadliwie poczynione założenia wstępne doprowadziły Sąd I instancji do błędnych wniosków końcowych natury prawnej. Zatem wszystkie zarzuty apelacji pozwanego (powoda wzajemnego), które dotyczyły tych kwestii są uzasadnione.

Schody drewniane wykonane przez pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) na indywidualne zamówienie powoda J. W. (pozwanego wzajemnego) do jego domu mieszkalnego, gdzie w istotnej części zostały już zamontowane, po ich połączeniu z innymi elementami pomieszczenia, co obrazują choćby zdjęcia na karcie 113 – tej akt, stały się częścią składową budynku powoda (w ujęciu art.47 # 2 kc). Doświadczenie podpowiada, że nie mogą być odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany elementów pomieszczenia, w którym je zamontowano albo bez uszkodzenia czy istotnej zmiany ich samych. Tym bardziej, że posiadają określoną konstrukcję (zgodnie z życzeniem zamawiającego), wykonane zostały do określonego pomieszczenia i w określonych wymiarach oraz co istotne, zamontowane po uprzednim dopasowaniu na miejscu. W taki też sposób w miejscu montażu dopasowano pozostałe elementy ich

konstrukcji, które następnie pozwany M. P. (powód wzajemny) zabrał do warsztatu w celu ostatecznego doszlifowania, sklejania i pomalowania, jak wynika z ustaleń Sądu Rejonowego, by potem je zamontować. W tym stanie rzeczy nieuprawniona była ocena Sądu I instancji, że schody stanowiące przedmiot umowy zawartej przez strony (dzieło) i w znacznym stopniu już zamontowane w domu zamawiającego, tak że choć jeszcze niekompletnie, to ten z nich korzysta, nie stanowiły rzeczy ruchomej mogącej być przedmiotem obrotu. Taka ocena prowadzi zatem do kolejnego wniosku, że – wbrew zapatrywaniu Sądu Rejonowego - do oceny prawnej stanu faktycznego ustalonego w sprawie nie znajduje zastosowania przepis art.627¹ kc, a w konsekwencji i przepisy ustawy z dnia 27.07.2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. 141, poz. 1176 ze zm.).

Sąd I instancji zupełnie niezasadnie przyjął, że strony zawarły umowę o dzieło z wykorzystaniem wzorca umowy (w ujęciu art.384 i n. kc) i że jakieś jej postanowienia były niedozwolone, bo kształtowały prawa i obowiązki zamawiającego dzieło w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami czy rażąco naruszający jego interesy (w rozumieniu art.385¹# 1 kc). Przede wszystkim sam powód J. W. (pozwany wzajemny) tak nie twierdził. Poza tym niekwestionowana pozostaje okoliczność, że to pozwany M. P. (powód wzajemny) przedłożył projekt umowy na wykonanie i montaż schodów drewnianych, ale wszystkie jej postanowienia były uzgadniane indywidualnie, a jeżeli nawet w jakichś drobnych kwestiach nie były, to widocznie tylko dlatego, że zamawiający dzieło zaakceptował je, bo nie budziły jego zastrzeżeń. W szczególności strony uzgodniły istotne elementy umowy o dzieło, jak jej przedmiot (w # 2), cenę oraz sposób i terminy jej zapłaty (w # 4 i 5), termin jej realizacji (w # 6) oraz skutki opóźnienia w realizacji umowy przez wykonawcę i przez zamawiającego (w # 7 umowy). Wszystkie te uzgodnienia (postanowienia) nie sprzeciwiały się istocie umowy o dzieło (jej naturze), ani ustawie czy zasadom współżycia społecznego (jak wymaga art.353¹ kc). Zatem znajdują uzasadnienie także te zarzuty apelacji pozwanego M. P. (powoda wzajemnego), które wskazują na wadliwość zastosowania przez Sąd Rejonowy prawa materialnego, a dokładniej art.358¹ #1 kc.

Po wyeliminowaniu tych nieprawidłowości w ocenie celowe pozostaje rozważenie, w jakim zakresie umowa o dzieło zawarta przez strony w dniu 15.01.2010r. została zrealizowana i jak kształtuje się odpowiedzialność stron, za brak jej końcowej realizacji.

Niesporna pozostaje okoliczność, że w chwili podpisania umowy powód J. W. (pozwany wzajemny) wpłacił pozwanemu M. P. (powodowi wzajemnemu) równowartość 40% umówionej całkowitej ceny dzieła tj. kwotę 16 000 zł (jak wymagał # 5 pkt 1 umowy). Niekwestionowane także było ustalenie Sądu I instancji, że pozwany (powód wzajemny) przystąpił do montażu schodów w domu powoda (pozwanego wzajemnego) z nieznacznym opóźnieniem, bo pod koniec sierpnia 2010r. Nie ma to jednak żadnego znaczenia w sprawie, skoro powód (pozwany wzajemny) nie wyraził sprzeciwu i nie przeszkadzał w wykonywaniu prac montażowych. Wykonawca M. P. dostarczył na miejsce montażu elementy schodów i jego pracownicy przystąpili do wykonywania prac montażowych. O tym, że wszystkie elementy schodów zostały dostarczone, niektóre zamontowane, a pozostałe po uprzednim ich spasowaniu na miejscu, zabrane przez wykonawcę do warsztatu w celu ostatecznego przygotowania do zamontowania świadczą zdjęcia na karcie 113 akt, konsekwentne zeznania pozwanego M. P. (k.133 - 134) oraz świadków T. R.(k.128-129) i D. P. (k.130 - 131) będących pracownikami pozwanego, którzy przywieźli schody do domu powoda, dokonywali ich częściowego montażu i dopasowania pozostałych elementów. Poza tym potwierdzają to zeznania świadka F. B. (teściowej powoda), która podała, że ci panowie najpierw wiercili, stawiali słupki i przymierzali, a potem wszystko zabrali i powiedzieli, że zaimpregnują (k.149). Przy piśmie procesowym z dnia 10.05.2012r. pozwany M. P. (powód wzajemny) przedłożył zdjęcia giętych elementów schodów zabranych do warsztatu w celu ich ostatecznego przygotowania do zamontowania (k.68-70). Brak uzasadnionych podstaw by wątpić w twierdzenia pozwanego M. P. (powoda wzajemnego), że są to pozostałe - niezamontowane elementy schodów zamówionych przez powoda J. W. (pozwanego wzajemnego). W tych okolicznościach, w ramach oceny dowodów zgodnie z wymogami art.233#1 kpc, uprawnione jest przyjęcie, że wykonawca dostarczył na miejsce montażu w domu zamawiającego wszystkie elementy wykonanych schodów, z których część zamontował, a pozostałe – po spasowaniu - zabrał do warsztatu w celu przygotowania (wyszlifowania i polakierowania) do ostatecznego zamontowania. Tymczasem zamawiający J. W. nie wywiązał się w pełni z zobowiązania przyjętego na siebie w # 5 pkt 2 umowy, który jednoznacznie stanowił, że z chwilą dostarczenia przez wykonawcę elementów schodów na miejsce montażu, zamawiający dokona wpłacenia gotówką

kolejnych 40% wartości ceny końcowej tj. kwoty 16 000 zł, z podkreśleniem, że nastąpi to przez rozpoczęciem montażu (k.18). Niesporny pozostaje fakt, że z tej kwoty 16 000 zł powód J. W. (pозwany wzajemny) zapłacił wykonawcy jedynie kwotę 7 500 zł. Zgodzić się należy z apelującym, że w tych okolicznościach, skoro zamawiający nie spełnił świadczenia wynikającego z umowy wzajemnej, bo taki ma charakter umowa o dzieło, w pełnej wysokości i w terminie określonym w umowie, to przyjmujący zamówienie mógł powstrzymać się z wykonaniem swego świadczenia do końca (po myśli art.488 # 2 kc). Przepis ten stanowi bowiem, że jeżeli świadczenia wzajemne powinny być spełnione jednocześnie, każda ze stron może powstrzymać się ze spełnieniem świadczenia, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego, co należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku, gdy strony zobowiązania wzajemnego umówiły się, że jedna z nich spełni świadczenie wcześniej (co dopuszcza art.488# 1 kc), to druga strona tym bardziej może powstrzymać się ze spełnieniem swego świadczenia, skoro strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia tego nie czyni. Strony przewidziały taką ewentualność także w umowie, bowiem w # 7 zgodnie zastrzegły, że wszelkie opóźnienia w realizacji ustalonych terminów wynikające z przyczyn niezależnych od wykonawcy np. opóźnienia w regulowaniu należności, będą skutkowały przedłużeniem terminu realizacji niniejszej umowy (k.18). Dla rozwiania wszelkich wątpliwości wskazać należy, że zamawiający J. W. zobowiązany do zapłacenia drugiej raty świadczenia w kwocie 16 000 zł nie mógł powstrzymać się z jego spełnieniem, skoro wykonawca M. P. przywiózł wszystkie elementy schodów na miejsce ich montażu, a nawet wykonał ich montaż w istotnej części, bo pozwalającej na korzystanie z nich, co powód J. W. od kilku lat czyni. Zatem pozwany M. P. spełnił wymagania przewidziane w # 5 pkt 2 umowy łączącej strony, przez co po stronie powoda J. W. nie zachodziły okoliczności przewidziane w art. 490 # 1 kc uprawniające do powstrzymania się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego w tej części. Z chwilą zakończenia montażu przez wykonawcę – zamawiający miał obowiązek uiszczenia gotówką pozostałej równowartości 20% ceny dzieła tj. kwoty 8 000 zł (zgodnie z # 5 pkt 3 umowy łączącej strony).

Podsumowując tę część wywodów stwierdzić należy, że to nie pozwany M. P. (powód wzajemny) nie dotrzymał warunków zawartej przez strony umowy, ale powód J. W. (pозwany wzajemny) przez co rację ma apelujący, gdy twierdzi, że Sąd Rejonowy naruszył art.635 kc poprzez jego wadliwe zastosowanie. Przepis ten pozwala zamawiającemu odstąpić od umowy jeszcze przed upływem terminu do wykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie opóźnia się z rozpoczęciem lub wykończeniem dzieła tak dalece, że nie jest prawdopodobne, ażeby zdołał je ukończyć w czasie umówionym. W sprawie, co pokazuje stan faktyczny w niej ustalony, taka sytuacja nie zachodziła. Pozwany M. P. (powód wzajemny) powstrzymał się z wykończeniem dzieła (schodów), bowiem – jak wyżej wskazano – to zamawiający J. W. opóźnił się z zapłatą uzgodnionej części należności, a więc to on nie dotrzymał warunków umowy. W tych okolicznościach faktycznych uprawniony jest nawet wniosek, że skoro zamawiający dzieło nie zapłacił tej części umówionej należności, to wykonawca mógł się obawiać, że może mu nie zapłacić także ostatniej części ceny w wysokości 8 000 zł, do czego był zobowiązany po zakończeniu montażu (zgodnie z # 5 pkt 3 umowy łączącej strony).

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, że zamawiający dzieło J. W. (powód) nie odstąpił skutecznie od umowy w trybie przewidzianym w art.635 kc, a w konsekwencji nie może domagać się od wykonawcy dzieła M. P. (pозwanego) tego co dotychczas mu świadczył tj. kwoty 23 500 zł, w ramach skutków odstąpienia przewidzianych w art.494 kc. Zatem jego roszczenie nie znajduje uzasadnienia. Natomiast wykonawca dzieła M. P. (powód wzajemny) miał uzasadnione podstawy do żądania od zamawiającego J. W. (pозwanego wzajemnego) zapłaty dochodzonej kwoty 8 500 zł, bowiem choć nie wykończył dzieła, to był gotów je wykończyć, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego (zgodnie z art.639 kc).

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy uwzględnił apelację pозwanego M. P. (powoda wzajemnego) i zmienił zaskarżony:

- w części dotyczącej roszczenia powoda J. W. poprzez oddalenie jego powództwa w całości oraz zasądzenie od niego na rzecz pозwanego M. P. zwrotu kosztów postępowania za I instancję;
- w części dotyczącej roszczenia powoda wzajemnego M. P. poprzez uwzględnienie jego powództwa i zasądzenie od pозwanego wzajemnego J. W. kwoty 8 500 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 kwietnia 2012r. oraz kosztami postępowania za I instancję.

Zmiany zaskarżonego orzeczenia Sąd odwoławczy dokonał na podstawie art.386&1 kpc i przy uwzględnieniu wcześniej przywołanych przepisów kc. Termin początkowy naliczenia odsetek ustawowych od zasądanego świadczenia Sąd odwoławczy przyjął zgodnie z treścią art.455 kc (licząc od dnia następnego po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu wzajemnego). Kierując się ostatecznym wynikiem postępowania Sąd zasądził od powoda J. W. (pozwanego wzajemnego) na rzecz pozwanego M. P. (powoda wzajemnego) zwrot kosztów postępowania (zgodnie z art.98 # 1 i 3 kpc oraz art.108 # 2 kpc). Wysokość kosztów w punkcie 1b wyroku zmieniającego wyznaczyła równowartość wynagrodzenia pełnomocnika (radcy prawnego) ustalonego zgodnie z #6 pkt 5 rozporządzenia Min. Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych...(Dz.U. z 2013r. poz.490) i powiększonego o kwotę 17 zł z tytułu opłaty od pełnomocnictwa. Natomiast wysokość kosztów postępowania w punkcie 2 b wyroku wyznaczyła suma opłaty sądowej od pozwu wzajemnego uiszczonej przez M. P. (425 zł) oraz wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego zgodnie z #6 pkt 4 w/w rozporządzenia. Koszty należne pozwanemu (powodowi wzajemnemu) za postępowanie w II instancji wyznaczyła suma opłat sądowych uiszczonych od apelacji (1 600 zł) oraz wynagrodzenia pełnomocnika ustalonego zgodnie z # 12 ust.1 pkt 1 oraz #6 pkt 4 i 5 w/w rozporządzenia.